

vpl. Pyhäjärvi

Keskiviikko 19. elokuuta 2015

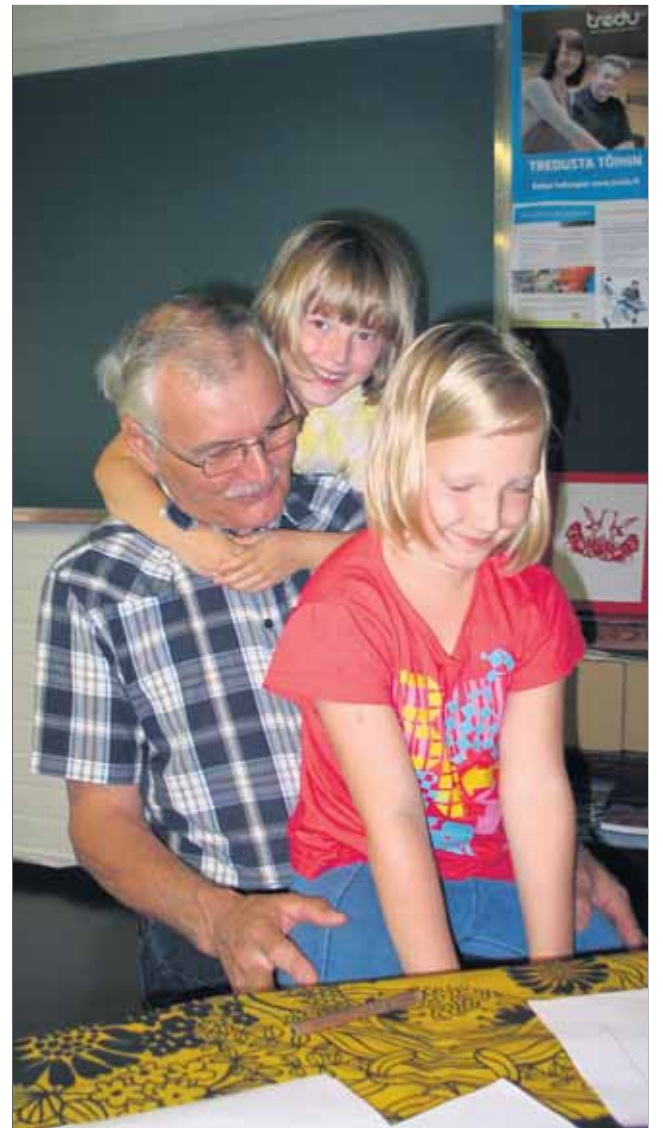
Pyhäjärveläisyyden vaali - Karjalan puolustaja

N:o 8 60. vuosikerta

Pyhäjärvi-juhlat kutsuivat väkeä neljänkin sukupolven voimalla

Juhlat aloitettiin niin jumalanpalveluksessa kuin pääjuhlassa näyttävällä lippujen saapumisella. Airueina sotilasasuissaan toimivat Pekka Salonen ja Markku Lindroos, lipunkantajina Rauno Pajunen, Kari Äikäs ja Markku Pärssinen. Pyhäjärvi-juhlista koostetta, sivut 1-9. Kuvat: Marjo Ristilä-Toikka.

Pappa Aulis Mustalahti ja tyttärentyttävät Eevi (harteilla) ja Salla Mustikkamaa käväisivät puuhaamassa Muksulassa.

Kesän kotiseutu-matkat ovat jatkuneet

Kotiseutumatkoja Kannakselle on jatkettu myös pyhäjärveläisten reissuilla tänäkin kesänä, vaikka Karjalanmatkailun sanotaan vähentyneen edellisvuosista.

Mauri Hauhia kertoo juurienhoitomatkan kuulumisia Taubilän maisemista.

SIVU 10

Mitä nuoret joutuivat kokemaan evakkoaikoina?

Retkeläiset suunnittelemassa päivän retkiohjelmaa. Kuva: Seija Jokinen.

Jaana Koistinen piti juhlilla nuoren puheenvuoron: 34-vuotiaana hän pohti, miten nuoruus määritellään ja miten todella paljon nuoremmat selvisivät sota- ja evakkoajoista.

Keskiviikko 19. elokuuta 2015

Juhlien loistoa, vanhaa toistoa

Sastamalassa ne pidettiin, yksipäiväiset juhlat. Ensimmäistäkö kertaa? Ei tarkkaan ottaen. Sodanjälkeisen historian alkuhämärästä löytyy toinenkin kerta. Kysykää vaikka Reino Äikiältä tai tarkistakaa hänen kirjoittamastaan historiikista. Minulle sattui pääkirjoitusvuoro myös edellisellä kerralla elokuussa, kun Sastamalassa pidettiin juhlat. Silloinkin ensin kiitin rutinoidusti ja tarmokkaasti toteutuista juhlista, niin on ilo tehdä nytkin. Toistella täytyy. Kiitos vielä kerran järjestäjille.

Juhlien hengen ja tunnelman luovat lopulta osanottajat, yleisö. Kyllä oli väliajoilla "paljo huonokuulosii", kun tuttavat haastelivat. Sentään maltettiin kuunnella ohjelmaakin. Uudehko kaupunginjohtaja Jaakko Malmberg luki pyhäjärveläiset Sastamalaan liitettyjen kuntien joukkoon, mielestäni hauska ja kaunis oivallus.

Elokuvaneuvos Kari Uusitalon puheen aikana evakkolapsen kokemus tuli poikkeuksellisen lähelle itseäni, kun hän koruttomasti kertoi ensimmäisen taipaleensa alkaneen 6-vuotiaana. Tämä siitä syystä, että olen seurallut samanikäisen poikani pojan Veikon vaiheita tänä tärkeänä kouluunlähden syksynä. Poika esitteli iloisena kotonaan uutta kerrossänkyään, jonka alla mahtuu koulutehtäviä tekemään. Juuri kävimme seuraamassa ekaluokkalaisten koulutielle siunaamistakin kirkossa. En tahdo kestää ajatusta, että Veikko joutuisi parin tunnin varoitussajalla lähtemään kylmään syksyyn sotaa pakoon. Mutta niin joutui Kari ja monet muut.

Kunpa kenenkään ei tarvitsisi tuollaista kokea! Mutta itse asiassa väitetään, että tällä hetkellä pakolaisia olisi ympäri maailmaa enemmän kuin koskaan. Sitä ei taideta oikein ymmärtää. Pieni Suomi on aina ohjailnut mahdollisimman hyvin kansalaistensa vaiheita. Kaikkien maiden pakolaisten ongelmia emme voi ratkaista, mutta moni valtakunta voisi ottaa mallia meistä.

Veikko juniorin vaiheet, kirkossa käynti, laulut. Aasinsilta on huikea, mutta kesän mittaan ja erityisesti erään poisnukkuneen evakkoisännän muistolausetta valitessani alkoi päässäni soida rosoisen Jaakko Löytyn virsisävelmä Kaija Pispän sanoihin

"Edessä reitti tuntematon aukeaa, omin voimin emme kestä tuulta vasten. Matkalla, Herra, lupaat meitä johdattaa, kaitse askelia horjuvien lasten."

Ihan niin kuin evakolle, pakolaiselle tai koulutien alkajalle kirjoitettu! Ja neljännessä säkeistössä vielä:

"Lopulla matkaa ikäväni ymmärrän ihmisen on määrä kotiin päästä kerran."

Säätiön adressiin en kuitenkaan kehdannut näitä säkeitä kirjoittaa, vaan valitsin valmiista. Mutta kun siunaustilaisuutta vietettiin, sukulainen lauloi tämän teoksen. Jaakko ja Kaija ovat varmasti ajatelleet muita kuin karjalaisia virttä tehdessään. Mutta tuskin pahastuvat, vaikka lainaisimme vielä kertosäettäkin:

"Vaikka vaellus on vaivaista, minä vielä jaksan toivoa, olen kahden maan kansalainen."

Hyvän loppukesän toivotuksin

ESKO PULAKKA
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston pj.

Apurahoja on taas jaettu opiskelijoille

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus on kokouksessaan 7.3.2015 myöntänyt apurahoja 10 pyhäjärveläisjuuriselle opiskelijalle. Yhteensä 3900 euroa.

Helmi Pärssisen rahastosta:

- Olli Lehtonen, Länsirannikon Koulutus Oy Winnova Ulvila Kullaa (metsäkoulu). Metsäkoneenkuljettaja. Äidinäiti on Marja-Liisa Pärssinen Puikkoisista.

Aune ja Vilho Kähösen rahastosta:

- Elias Kalliola, Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö. Kauppatieteen maisterin tutkinto. Pääaine johtaminen ja organisointi.

- Elisa Kalliola, Turun yliopiston kauppakorkeakoulu, Turku. Kauppatieteiden maisterin tutkinto. Pääaineena johtaminen ja organisointi. Sisarusen isoisa on Alpo Nikunen Kiimajärveltä.

- Maarit Levoniemi, Turun yliopisto. Oikeustieteellinen tiedekunta, Turku. Oikeustieteen maisterin tutkinto. Esivanhempi Sulo Musakka Salitsanrannasta.

- Sirke Sahranto, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Helsinki. Tradenomi (AMK) Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma. Isovanhempi Maire Hiiri, Riiskasta.

- Heiju Simola, Tallinnan teknillinen yliopisto, maisterin opinnot. Pääaineena kansainväliset suhteet. Isoäiti Eila Savia o.s. Naskali, Alakylästä.

- Iina-Alisa Wahl, Hämeen Ammattikorkeakoulu/Wetterhoff, Hämeenlinna. Vaatetusalan muotoilua. Taivoite toteuttaa pohjoismaista suunnittelua edustavan, suomalaisesta luonnosta inspiroituneen vaatemalliston. Mallisto on nyt esitelty muotinäytöksessä Helsingin Nosturissa 6.5.2015. Isoisa Seth Wahl, jonka isä Pyhäjärven kirkon kappalainen (1929-1934) Sem Wahl, Pyhäkylästä.

Vappu Nikkasan rahastosta:

- Marjo Jalonen o.s. Immonen, Sasky/Huittisten ammatti- ja yrittäjäopisto, Huittinen. Liiketalouden perustutkinto. Talouden ja toimistopalvelujen koulutusohjelma. Esivanhempi Martta Immonen o.s. Tenkanen Saapurusta.

- Ville Ketola, Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteiden maisterin tutkinto, opettajankoulutus, liikuntapedagogiikka. Isoisa Teodor Sipiläinen Tiitulta.

- Kalle Mahlamäki, Hämeen Ammattikorkeakoulu, Mustialan yksikkö Tammela. Luonnonvara-alan ammattikorkeakoulututkinto, Agrologi (AMK). Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Maatilatalous. Isoäiti Hilda Tuhkonen o.s. Seppä, jonka äiti Liisa Seppä o.s. Kukko Matalkalasta.

- Sampo Pärssinen, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Pori. Tekniikan ammattikorkeakoulututkinto Insinööri (AMK), kone- ja tuotantotekniikka. Isoisa Erkki Pärssinen Puikkoinen/Heinoinen.

Kokouksessaan 15.6.2015 Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus on myöntänyt apurahoja 3 opiskelijalle. Yhteensä 1800 euroa.

Perinnerahasto I:stä äidinkieltä tai musiikkia opiskeleville:

- Aaro Immonen Tampereen yliopisto, Tampere. Pääaine venäjän kieli ja kulttuuri, sivuaineina opiskellut journalistiikkaa ja viestintää, politiikan tutkimusta ja tsekin kieltä. Isoisan isä Pekka Immonen oli Pyhäjärven pappilan vuokraviljelijä, joka osti vuonna 1939 oman tilan Sortanlahdesta.

- Miikka Uusitalo, Helsingin konservatorio, Helsinki. Musiikkialan 3-vuotisessa perustutkintokoulutuksessa. Isoisa Kari Uusitalo Alakylästä.

Arvo Kukon rahastosta humanistisia tieteitä tai musiikkia opiskeleville:

- Ainomaija Rajoo, Turun yliopisto, Turku. Pääaine yleinen historia. Apuraha tulee pro gradu-tutkielman rahoittamiseen. tutkielma käsittelee 1800- ja 1900-lukujen vaihteen eurooppalaista rauhanaatetta. Äidinäiti Maila Hämylä o.s. Hyttinen Enkkuausta.

Säätiön hallitus on päättänyt avustaa myös Mikkelissä toimivaa Karjala-tietokantasäätiötä 1000 eurolla Perinnerahasto II (Jäppisten rahastosta). Tarkoituksena on saada luovutetun alueen kirkonkirjatiedot yliopisto-, suku- kuin muillekin tutkijoille helposti käytettävään muotoon eli Karjala-tietokantaan, josta puuttuu vielä noin puolitoista miljoonaa henkilötietoa – osaksi myös Pyhäjärveltä. Rahat menevät lähinnä palkkakuluihin.

PIRJO KIIALA
Säätiön asiamies

Juhlilla kiitettiin stipendien saaneita ja juhlahjelman osallistujia. Vasemmalta Pertti Hakanen, Pirjo Kiiala, Laila Tenkanen, Kari Uusitalo ja Jarkko Malmberg.

Kaiun juhla muistoviestissä kiri kuusi joukkuetta

Voimistelu- ja Urheiluseura Kaiun juhla viestissä kiersi kuusi joukkuetta 19.7.2015 Sastamalan keskusurheilukentällä.

Yrjö S. Kaasalaisen kuuluttama sekä kilpailujohtaja Oiva ja apurinsa Tuula Kaasalaisen organisoima leikkimielinen kilpailu käytiin hyvässä hengessä, mutta tiukasti viesti-osuuksia pinkoen. Yleisöäkin saapui urheilukentän katsomoon mukavasti, ja kaikki joukkueet palkittiin.

– Kiitos viestiin osallistuneille joukkueille ja juoksijoille huoltajineen. Osallis-

tumalla teitte mahdolliseksi tämän perinteitä kunnioittavan kilpailu- ja kulttuuritapahtuman. Kiitos yleisölekin mahtavasta kannustuksesta ja tunnelman luomisesta. Kiitos myös Sastamalan kaupungin liikuntatoimelle hyvästä yhteistyöstä ja kaikesta tarvittavasta tuesta tämän kilpailun onnistumiseksi. Ja tietysti myös kuuluttajana toimineelle Yrjö S. Kaasalaiselle ja kaikille muillekin kilpailun järjestämisessä mukana olleille henkilöille, viestittää Oiva Kaasalainen.

Voittajajoukkue pokaalinsa kera. Kuva: Kirsti Naskali.

TULOKSET:

1. Nokian Urheilijoiden PYHÄJÄRVÖISET 2,19
Heikki Naskali
Tuomas Kaasalainen
Aleksi Savolainen
Liisa Naskali
Voittanut joukkue saavutti toisen kiinnityksen kiertopalkintoon.

2. POHJOLAISEN SUKU 2,25

Arttu Rantanen
Marko Pohjolainen
Tero Pohjolainen

3. HIIREN POIKASET 2,44

Leevi Heininen
Anna Heininen
Matti Koota
Inka Heininen

4. KOTIT 3,08

Topi Kotti
Albert Laakkonen
Virpi Laakkonen
Aku Broman

5. MARJAMÄEN URHEILIJAT 3,09

Veikka Westergren
Saga Stenberg
Heini Stenberg
Hille Westergren
Julia Pääkkönen

6. SAVOLAISEN JENNYN PERILLISET 3,14

Lari Hakanen
Pertti Hakanen
Lenni Hakanen

Palkintojenjakajat Oiva Kaasalainen ja Esko Pohjolainen.

Voittajajoukkueen vauhdikas kapulanvaihto.

Joukkueet palkintojenjaossa. Kuvat: Marjo Ristilä-Toikka.

Juhlaviesti on juostu.
Kuva: Kati Kärki.

. Vpl. Pyhäjärvi-juhlat olivat 19.7. Esitämme sydämelliset kiitoksemme juhlatoimikunnalle, talkooväelle, ohjelmansuorittajille, yksityishenkilöille ja yhteisöille, sekä arvoisalle juhlayleisölle. Teidän kaikkien myötävaikutuksella saimme viettää monipuolisen juhlapäivän Sastamalassa. Tapaamisiin 70. juhlilla, paikasta ja ajankohdasta ilmoitetaan myöhemmin.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

PERTTI HAKANEN
hallituksen puheenjohtaja

PIRJO KIIALA
säätiön asiamies

Rakkaamme

Helka Aira Koponen

o.s. Äikiä

s. 22.3.1936 Vpl. Pyhäjärvi
k. 19.7.2015 Espoo

Kaipaamaan jäivät

Eino**Mikko****Liisa perheineen****Matti perheineen****sukulaiset ja ystävät***Päivä kun nousee, niin sammuvi tähti.
Ei se iäks sammu, ken elämästä lähti.
Nuku tähti helmassa päivän.*

- Eino Leino

Siunattu läheisten saattamana.
Lämmin kiitos osanotosta.**Muistokirjoitus****Lempi Vellamo Wilson**
24.11.1926 - 05.08.2015

Lempi Wilson syntyi Lahnavalkaman kylässä, Pyhäjärvellä, Karjalassa. Teinikäisenä hän joutui kokemaan Neuvostoliiton iskut Karjalaan vuosina 1939 ja 1944, ja joutui kaksi kertaa muuttamaan pois kotoa evakkona.

Hän meni myöhemmin naimisiin, sai lapsia, ja v. 1957-58 vaihteessa perhe muutti Australiaan. Kuusi vuotta myöhemmin he muuttivat Los Angelesiin, Kaliforniaan. Lempi muutti Washingtonin osavaltioon vuonna 1980.

Hän oli ompelija ja kirjailija/runoilija. Useiden vuosien ajan Lempi kirjoitti säännöllisesti kolumneja Seattlen suomalaisen kirkon kuukausibullettiin, "Amerikan Uutiset" -lehteen ja Suomi-Seuran julkaisuihin.

Hän julkaisi kaksi kirjaa: *Tyttö Maailmalla I ja II*, jotka käännettiin englanniksi nimellä "Sisu Mother". Hän oli Finlandia Foundation Seattlen ja Bellinghamin paikallisosastojen, Seattlen suomalaisen kirkon, United Kaleva Brothers and Sisters Seattle Lodge 11:n sekä Nordic Heritage Museumin jäsen.

Lempiä jäävät suremaan kolme tytärtä, Pirjo (Bruce) Appling, Pirkko (Bill)

O'Clock ja Paula Uusitalo ja poika, Pekka Uusitalo, kymmenen lastenlasta, kuusi lastenlastenlasta, ja lukuisat sisarusten lapset.

Muistotilaisuus pidetään 27. syyskuuta 2015, klo 11:30 Seattlen suomalaisessa luterilaisessa kirkossa, 8504 13th Ave NW, Seattle, WA 98117.

Mahdolliset lahjoitukset Lempin muistoksi voi tehdä osoitteella:

Nordic Heritage Museum, 3014 NW 67th St, Seattle, WA 98117, USA

Lempi eli SISULLA!

OMAISET

Pyhäjärvi-lehti
julkaisee

joka numerossa tietoja perhetapahtumista, kuten merkkipäivistä, edesmenneistä ja valmistuneista.

Muistathan kuitenkin aina kysyä asianosaisilta luvan tietojen julkaisuun.

Kirkonsanoma**Karjalainen kansanmessu kuljetti ajassa taaksepäin**

Pyhäjärvi-juhlien jumalanpalvelus poikkesi tällä kertaa perinteisestä. Liturgian piti kirkkoherra **Ari Paavilainen**. Sen jälkeen nähtiin Karjalainen kansanmessu, jonka toteutti PieniSuuriMissio käsikirjoittajana **Maria Piironen**. Mukana käytetyt kuvat olivat **Oiva Kaasalaisen** arkistosta, ääniefekti **Iida Nallin** ja äänestoistosta huoletti **Marko Virtanen**. Ohessa otteita esityksen teksteistä.

Alkulauluna laulettiin:
Karjalan kunnailla kellot ne kaikuu.

Karjalan kunnailla käköset ne kukkuu,
Luojaansa kunniaksi laulaa.
Oksalla yönsä tiaisekin nukkuu
nauttien taivaista rauhaa.

Karjalan kunnailla kellot ne soittaa
kutsuen kirkkoon kansaa.
Karjalan kunnailla köyhä kansa huokaa
Herransa puoleen se huokaa.
Herransa puoleen se huokaa.

Karjalan kansan sydämessä soipi
rinnatusten itku ja nauru.
Karjalan kansan sielusta voipi
nousta kivun kiitoslaulu.
Nousta kivun kiitoslaulu.

Laupias Herramme aina olet läsnä
kaikilla elämämme teillä.
Anna meille usko että olet tässä ja
armollasi siunaat meitä.
Armollasi siunaat meitä.

Synnintunnustus: Syvvyvestä

Syvvyvestä minä huuvaan sinuun, Herra.
Herra kuule miun ääniä.
Jos sie, Herra, piät mielessäis synnit,
kuka, kuka silloin kestää?
Laupeutesi tähän, laupeutesi tähän,
pyysi pois, pyyhi pois miun syntin.

Mutta siun tykönäs on anteeksiantamus,
jotta sinuun pelättäisiin.
Herra, ole armollinen, ole miulle armollinen,
kuka, kuka muuten kestää?
Laupeutes tähän, laupeutes tähän,
pyyhi pois, pyyhi pois miun syntin.

Kolehtilaulu: Psalmi 23

Herra on miun paimeneni,
miulta ei mittään puutu.
Hän vie vihreille niityille,
johtaa miut vetten ääreen.
Virvoittaa miun sieluni,
ohjailee oikeaa tietä.

Kulkisinko synkäs laaksos,
en mie mittään pahaa pelkäis,
sillä sie oot miun kansain
johatleet paimensauval.
Vihollisen etteen pöyvän
katat sie miun syyvä.
Pääni voijat tuoksuöljyl
miun maljain ain on täynnä.
Siun suuri rakkautes
suojaa miut öin ja päivin.
Asua saan huoneessasi
päivieni loppuun saakka.

Raamatunlukua
Päivän laulu: Sunnuntaiaamuna

Jos olet kulkenut sunnuntaiaamuna varhain
keskellä keväisen koivikon,
jos olet tuntenut kostean mullan tuoksun
ja peipposen laulua kuunnellut.
Niin olet sieluusi taivaisen tunnun saanut
ja Luojaasi lahjoista nauttinut
ja silloin tiedät, Karjalanlapsi
vain täällä, vain täällä on kotisi sun.

Jos olet astunut sunnuntaiaamuna kirkkoon
keskellä kansan rukoilevan.
Jos olet tuntenut lempeän armon tuoksun ja
urkujen soittoa kuunnellut.
Niin olet sieluusi taivaisen tunnun saanut
ja Luojaasi lahjoista nauttinut
ja silloin sen tiedät, Karjalanlapsi
vain täällä, vain täällä on kotisi sun.

Jos olet astunut arkana ehtoollispöytään
keskellä kansan kaipaavan.
Jos olet tuntenut suloisen taivaan tuoksun
ja koskettavan toisen maailman.
Niin olet sielusi taivaisen tunnun saanut
ja Luojaasi lahjoista nauttinut
ja silloin tiedät, Karjalanlapsi
vain täällä, vain täällä on kotisi sun.

Karjalaisen kansanmessut kuvat: Kati Kärki.

Päätöslaulu: Ristinmerkki

Päiviemme ylle on piirretty risti,
jokaisen päivämme siunaamaan.
Herramme ruumista naulat ne pisti
taakkamme suostui hän kantamaan.

Elämämme ylle on piirretty risti,
kukistettu valta on kuoleman.
Herramme vihollisen vallan jo riisti,
rauhallaan siunaa aina uudestaan.

Huomisen ylle on piirretty risti,
turha on käydä sitä suremaan.
Kuljemme pystypäin ja rohkeasti,
Herramme ei jätä meitä milloinkaan.

Emme unohda esivanhempiemme uhrauksia

Sastamalan kirkkomaalla sankarivainajien ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä tervehdyksen laskun yhteydessä puheen piti **Pertti Hakanen**.

– "Himmetä ei muistot koskaan saa" – sanotaan laulussa nimeltään Veteraanin iltahuuto. Me olemme täällä osoittaaksemme, että me emme unohda. Emme unohda niitä uhrauksia, joita vanhempamme tekivät. He taistelivat puolestamme ja uskoivat meihin. Heidän uhrauksensa muistutavat meitä juuristamme.

Hieman yli 70-vuotta sitten näihin aikoihin sodissamme oli kuollut liki 100 000 sotilasta.

– Kuten tiedämme, tämä oli seurausta siitä, että Suomi oli joutunut osaksi toista maailmansotaa. Ajautuimme Neuvostoliiton kanssa konfliktiin, jonka verisyys oli ennennäkemätön Suomessa. On vaikea edes kuvitella, mitä sotilaat, joista vain osa leppää sankarihaudoissa kotipaikkakunnillaan, joutuivat kokemaan.

– Tai mitä joutuivat kokemaan perheet, joiden soitaan lähteneistä miehistä ei yksikään palannut. Sota haavoittaa aina koko kansaa – äitejä, lapsia, vanhempia ja isovanhempia. Suurinta hintaa maksoivat kuitenkin sodassa kaatuneet, joita me tänään muistamme. Paljon jäi heiltä kertomatta ja paljon on jäänyt meiltä ikuisesti kuulematta, totesi Hakanen.

Sodan verisyyden lisäksi myös yli 400 000 karjalaisesta joutui sanomaan hyvästit synnyinseudelleen.

– He lähtivät pakoon sotaa jättäen samalla taakseen kotinsa ja elämäntyönsä. Evakuoinnit olivat usein kiireisiä ja mukaan otettiin omaisuutta vain sen verran, mitä kukin jaksoi kantaa. Loput jätettiin tulevan rajan taakse.

Samoin rajan taakse jäivät myös jo ennen sotia haudatut äidit, isät ja isovanhemmat.

– Rauhan solmimisen ja rajan vetämisen yhteydessä

Seppelienlaskijat, vasemmalta Pirjo Kiiala, Yrjö S. Kaasalainen, Irja Kärki ja Sami Karmala. Kuva: Yrjö Inkinen.

nämä omaiset jäivät lopullisesti Neuvostoliiton puolelle. Luopumisen tuska on rintamalla ja perheissä ollut sanoinkuvaamaton.

Sodan runtelemassa valtiossa karjalaisten uudelleen sijoittaminen ei ollut helppo tehtävä.

– Uuttera, sopeutuvainen ja sitkeä kansa kuitenkin alkoi nopeasti rakentaa elämänsä uusilla paikkakunnilla. He eivät unohtaneet juuriaan, vaan toivat oman kulttuurinsa osaksi alueidensa kulttuuria.

– Näin jälkikäteen ajateltuna sodat muovasivat meitä tavalla joka on ainutlaatuinen koko maailmassa. Suurimpien koettelemus-temme ja kaikkein raskaimpien aikojen edessä olimme sisukkaampia, yhtenäisempiä ja määrätietoisempia kuin koskaan. Aiemmin sisällissodassa kahtiajakautuneesta kansasta tuli yksi yhtenäinen kansa. En-

tisistä vihollisista tuli toistensa taistelutovereita, Hakanen muistutti.

– Näiden taistelutoverien perintönä on suomalaisuus, jonka vuoksi saamme olla ylpeitä juuristamme nyt ja aina. Meidät tunnetaan lujatahtoisena, älykäänä ja työteliäänä kansana, joka selviytyy, riippumatta siitä kuinka pahassa tilanteessa elämme. Me kannamme vastuamme ja tuemme toisiamme tosipain tullen. Tämä on sitä perintöä, jonka sotiemme sankarit ovat kylväneet. He loivat kulttuuria, joka on lähtemätön osa meitä jo kaista.

Sankarihaudoissa ja Karjalassa lepäviä sankarivainajia ei turhaan kutsuta sankareiksi.

– Me kutsumme heitä sankareiksi, koska he uhmasivat tai uhrasivat oman henkensä toisten vuoksi. He ovat sankareita, koska uskoivat Suomen olevan taistelemisen arvoinen. He kuolivat, jotta me saisimme elää. Heitä me kutsumme sankareiksi, joiden muisto ei himmene koskaan. Veteraanin iltahuudon sanoin:

*"Ylväänä Karjalan heimo,
tuskansa kantanut on.
Maa-äiti suojaansa sulkee,
vartija poissa jo on."*

Merkkipäiviä

Irja Liisa Suontausta, o.s. **Lamppu**, täyttää 90 vuotta Sastamalassa 1.9.2015. Häntä onnittelevat lapset, lastenlapset ja lastenlastenlapset perheineen. Kuva evakkotyöstä 70 vuotta sitten.

Muistokirjoitus

Siskoni Sirkka Kokon muistolle

Siskoni **Sirkka Kokko**, o.s. **Inkinen** nukkui viimeiseen uneen kesäkuun kauneimpana ja lämpimämpänä päivänä 4.6.2015. Liput liehuivat sinistä taivasta vasten, oli Puolustusvoimain lippujuhlapäivä, se oli kuin kunnioitus lotan lähdölle.

Sirkka sai elää pitkän ja vaiherikkaan elämän, lähes 93-vuotiaaksi. Sirkka oli syntynyt Viipurin läänin Pyhäjärven Pähäkylässä 15.7.1922 **Hilma** ja **Matti Inkisen** esikoislapsena. Perheen vanhimpana lapsena hän sai kasvaa äidin, isän ja isovanhempien, sedän ja tädin hoivassa. Perheeseen syntyi vielä viisi poikaa ja yksi tyttö. Ikäero vanhimman ja nuorimman välillä oli 15 vuotta. Suru koetteli perhettä. Kolme poikaa menehtyi pieninä, 1920- ja 1930-luvun tienoilla, epäiltiin mahapöhöksi sen ajan tietojen perusteella.

Sirkka joutui hoivaamaan pieniä vuoron perään vanhempien ollessa navetta- ja peltohommissa. Kansakoulun Sirkka kävi Pähäkylässä. Opettajana oli **Emil Korhonen**, jonka kanssa kävivät ruokatunnilla Ylä-Pekkolassa syömässä, kun opettaja oli ruokamiehenä Inkisillä.

Talvisodan sytyttyä Sirkka jäi isän kanssa järjestämään karjakuljetusta. Äiti, mummo ja lapset lähtivät jo aikaisemmin. Leipätäikina oli nousemassa, se piti leipoa matkaevääksi. Sirkka 17-vuotiaana neitokaisena suoritti sen työn. Siihen hätään lehmä pyöräytti vielä vasikan, isä joutui teurastamaan sen ja Sirkka paistoi lihat vielä uunissa evääksi.

Karja oli saatu junaan. Pieni vasikka ei olisi selvinnyt talvipakkasessa kuljetusta. Lehmä ammui, kappaili vasikkaansa. Sirkka lypsi lehmän ja antoi lämpöisen maidon emolle, joka joi koko ämpärillisen maitoa lämpimäkseen.

Alavudelle tullessa lehmät tuotiin taloon, missä äiti oli vastassa, riemulla ei ollut rajoja, lehmät ammuivat, puskiivat ja nuoli-

vat emäntänsä jälleennäkemisen riemusta.

Kansanopiston Sirkka suoritti jossakin vaiheessa. Jatkosodan aikana muonitus- ja ilmailuvantalottana ollessa Sirkka tapasi tulevan puolisonsa **Kullervo Kokon**. Häitä vietettiin Karjalassa 23.5.1943. Nuori pari asettui asumaan Helsinkiin. Asutupa oli kova, alivuokralaisina asuessaan perhe kasvoi, 27.4.1944 syntyi poika ja 6.6.1946 syntyi tyttö.

Sirkka oli tarmokas ja taloudellinen. Hän ompeli lapsille ja itselleen vaatteita ja loihi ruokaa. Työelämän hän suoritti ompelimosassa Helsingissä ja myöhemmin myyjättärenä tavaratalossa Keravalla. Jälkipolvi kasvoi ja niin tuli täyteen neljä sukupolvea.

Puolison kuoltua vuonna 2004 Sirkka tunsu itsensä yksinäiseksi, alkoi kaivata hoitokotiin ja palvelun piiriin, mutta ei ollut tarpeeksi huonokuntoinen eikä päässyt.

Sirkka sairasteli viimeisinä vuosina, hän sai apua kotiin, ruuanlaittoon, siivoukseen ja lääkkeiden antoon. Lapset, läheiset ja ystävät huolehtivat monista tehtävistä. Maaliskuulla kaatumisen jälkeen hän ei päässyt enää kotiin, ja voimien vähetessä hän nukkui rauhallisesti viimeiseen uneen. Karjala oli viimeisinä aikoina mielessä, hän pyysi minua laulamaan karjalaisia lauluja; Laps olen köyhän kauniin Karjalan, se oli oikea laulu, sellaista siellä oli, ja äiti tuuditti mun kehtoain ja laulut Laatokan ma kuulla sain, hän sanoi.

Näin päättyi sukumme vanhimman elämä. Sirkkaa muistaen: Liisa ja Pekka perheineen, Marja-sisko ja Taneli-veli perheineen.

MARJA LAHTINEN
os. Inkinen, Kerava

JK. Kävimme Pyhäjärvellä "kotona" 10.-13.7.2015, ja tapasimme talon asukkaan. Terveiset Sirkalle jäivät kertomatta sieltä ja Valamosta ym.

Väitöksiä

Lastenkirurgi **Anne Viveka Salonen** on väitellyt lääketieteen tohtoriksi Tampereen yliopistossa 19. joulukuuta 2014.

Väitöskirjan aiheena oli lasten ja nuorten olkaluun alueen murtumien sairaalaeiintyvyys ja -hoito. Sekä titaaniseen taipuisaan ydinlaan liittyvät hoitokomplikaatiot.

Vastaväittelijänä professori Willy Serlo Oulun yli-

opistosta. Kustoksena toimi dosentti Ville Mattila.

Annen vanhemmat Matti ja Irma Salonen o.s. Rajala. Annen isoäiti Elma Rajala o.s. Karjalainen on syntynyt Vpl Pyhäjärven Rotjanlahdessa, vanhemmat Elisa ja Antti Karjalainen.

Annen isän äiti Martta Salonen o.s. Lamppu on syntynyt Sakkolan Ojaniehmässä, vanhemmat Helena ja Nikolai Lamppu.

Tilaa Vpl.Pyhäjärvi-lehti
omaksi, ystävälle tai
sukulaiselle lahjaksi!
Hinta edelleen
vain 30 euroa/ vuosikerta

Soita p. 040 730 2622
tai tilaa nettisivujemme
tilauslomakkeen kautta

Vpl. **Pyhäjärvi**

Karjalaisuuden ovet ovat auki kaikille kiinnostuneille

Päiväjuhlan alkajaisiksi vietettiin hiljainen hetki poissuokkuneiden pyhäjärveläisten ja heidän jälkeläistensä muistolle.

Päiväjuhlan tervehdyssanoissaan kaikki vieraat lämpimästi tervetulleeksi toivotellut säätiön hallituksen pj. **Pertti Hakanen** muistutti juhlan teemasta, ylisukupolvisuudesta ja kirjallisuudesta, oltiinhan Suomen kirjapääkaupunki Vammalassa.

Hakanen iloitsi siitä, että sunnuntain juhlapäivä oli kutsunut runsaasti vieraita, niin pyhäjärveläisiä kuin muitakin karjalaisuudesta kiinnostuneita. Sastamalassa jaettiin ennen juhlia viitisentuhatta Vpl. Pyhäjärvi-lehteä, ja osin sen ansiosta myös paikkakuntalaisiakin saapui juhlille.

– Karjalaisuuden ovet ovat auki kaikille kiinnostuneille.

Kirjallisuus oli esillä niin Pukksaavin pyhäjärveläiskirjainäyttelyssä kuin juhlapaikalla paikallisten tarinoiden, esittelijöiden ja kirjailijoiden voimin.

– Ylisukupolvisuutta olemme avoimesti markkinoineet ja toivoneet perhekunnittain useamman sukupolven voimin osallistumaan juhlille. Me kaikki tiedostamme juhliemme jatkuvuuden siirtymisen vuosikymmeniä eteenpäin vain tätä biologista mahdollisuutta hyödyntäen.

Juhlapuhuja, kansanedustaja Hakanen muistutti, että karjalaisten juhlilla on yhteiskunnassamme iso merkitys.

– Olemmehan laajasti levittäytyneet, vaikkamme monilaisesti eri tehtävissä ja heimolaisuutemme tulee monilla eri tavoilla esille meidän persoonissamme. Kulttuurin hyvinvoinnin merkitys tulee tulevaisuudessa lisääntymään yhteiskunnassamme – meidän karjalaisten keskuudessa hyvinvoinnin osatekijä on varmasti ollut juuri historiamme tunnistaminen.

– Meidän jokaisen tulee huolehtia myös jatkossa siitä, että historiamme on eri sukupolvien saavutettavissa. Kannustakaa läheisiänne, osallistukaa itse, arvostakaa toinen toisiamme tekemään työtä tämän kulttuuriperimän eteen arjen keskellä.

– Meille sastamalaisille pyhäjärveläisyys näkyy myös fyysisesti, saammehan nauttia kirkollisista hetkistä niin Tyrvään Pyhän Olavin kirkossa kuin myös seurakuntatalollamme kirkosalissa Pyhäjärven kirkosta evakuoitujen krusifiksien äärellä.

– Identiteetti rakentuu meille jokaiselle niin eri ta-

valla; pyhäjärveläiset ovat tällä seudulla saaneet näidenkin avulla lisäarvoa paikallisuuteen sopeutumiseen sekä oman itsensä tunnistamiseen.

Juhlan juonsi **Seija Hakanen** tyylikkäänä mustassa mekossaan, jonka harteille hän oli kietäissut Tyrvään kansallispuvun huivin; nykyään rohkaistaankin tuulettamaan kansallispukuja eri tilaisuuksissa ja hyvän maun puitteissa myös käyttämään kansallispukujen osia muiden vaatteiden kanssa.

Sastamalan kaupunginjohtaja **Jarkko Malmberg** toi Sastamalan tervehdyksen juhlille todeten karjalaisten tulon rikastuttaneen mm. paikkakunnan kulttuuria, rakennusperinnettä, käsityöalaa ja ruokakulttuuria. Sastamalan historiasta hän kertoi olevan ensimmäisen kirjallisen maininnan jo kesältä 1303 – nykyään kaupunki on julistautunut Suomen kirjapääkaupungiksi.

Reilun 25 000 asukkaan ja monien kuntaliitosten kasvattama maaseutukaupunki on hänen mukaansa vireä paikkakunta, jolla on kaikki mahdollisuudet edelleen kehittyä. Hän laski Viipurin läänin pyhäjärveläiset yhdeksänneksi kunnaksi, joista nyky-Sastamala on muodostunut.

Pertti Hakanen puhumassa kirkonmenojen jälkeen, taustalla jumalanpalveluksen ja ehtoollisen tarjonnut papisto. Kuva: Yrjö Inkinen.

Voimisteluesityksessään taituroi Terhi Kuusiston ohjaamia Coralli-ryhmäläisiä.

Musiikkiantia yleisölle, Laina Tenkanen-Poikkeus säestäjänään Maria Piironen. Kuvat: Kati Kärki.

Kihuja juhlisti myös Kiikan torvisoittokunta johtajanaan Risto Yli-Perttula ja solistina Päivi Keiho.

Kotitekoiset karjalanpiirakat kuuluvat ilman muuta juhlille.

Timo Lappalainen esitteli Vpl. Pyhäjärven kirkkoon liittyvää materiaalia, jota hän on vuosien saatossa kerännyt. Haave kirkon pienoismallin rakentamisesta itää, mutta sopivien materiaalien ja työstämisen kanssa on vielä haastetta edessä. Kuvat: Marjo Ristilä-Toikka.

Karjalan palautusta voi yhä edelleen toivoa

Kun juhlapuhuja, elokuva-neuvos **Kari Uusitalo** kappasi puhujakorokkeelle, niin hän sai todeta edellisesti kerrasta kuluneen 57 vuotta.

– Olen edellisen kerran kesällä 1958 ollut puhumassa Pyhäjärvi-juhliilla Ikaalisissa, silloin juhlaesitelmöitsijänä. Olin tuolloin valtiotieteen ylioppilas; valmistuin valtiotieteen kandidaatiksi ja maisteriksi vasta seuraavana vuonna 1959, kertoili Uusitalo.

Säätiö oli antanut esitelmän aiheeksi Nuori polvi ja pyhäjärveläisyys – Uusitalo itse otsikoi esitelmänsä teemaan Pyhäjärveläisyys – sen säilyminen ja säilyttäminen. Tilanteeseen liittyy myös muisto, kun varsinainen juhlapuhujana ollut legendaarinen **Johannes Virolainen**, ilmeisesti omasta aloitteestaan, halusikin puhua vasta Uusitalon jälkeen.

– Minä jouduin puhumaan ensin, ja Virolainen, kokenut kehäkettu, saattoi omaan puheeseensa ottaa tärppejä minun puheenvuorostani.

Kari Uusitalo oli edellisen vuoden maaliskuussa valittu Helsingissä vastaperustetun Vpl. Pyhäjärvi-Seuran ry:n ensimmäiseksi sihteeriksi, ja hän paukutti puheensa 25-vuotiaan valtiotieteen ylioppilaan ja poliittisen historian opiskelijan kaikella antaumuksella.

– Kun nyt kaivoin puheeni esiin, totesin siinä lukuisia yhtymäkohtia nykytilanteeseen. Silloin maailmanrauha rakoili Lähi-Idässä, nyt Ukrainassa. Eikä Lähi-Idä ole vielä rauhoittunut, ja jatkotapahtumat Ukrainassa ovat täysin hämärän peitossa.

Haalistuneetkin muistot vaalimisen arvoisia

Hyvinkin yli puolen vuosisadan jälkeen Kari Uusitalo oli iloissaan siitä, että Vpl. Pyhäjärvi-juhliat vietetään edelleen.

– Ihmeellinen on se voima, joka saa meidät pyhäjärveläiset kokoontumaan vuosi vuodelta sankoin joukoin yhteen, muistelemaan menneitä ja vaalimaan kauniin kotiseutumme muistoja, ehkä jo osin haalistuneita, mutta siltä edelleen muistelemisen arvoisia.

Kesällä 1949 Uusitalo täytti 16 vuotta ja osallistui senkin kertaisiin Pyhäjärvi-juhliin.

– Suuri isänmaan ystävä **Jalmari Pusa** oli juhlapuhujana. Hän teroitti voimakkaasti kuulijoiden mieleen, ettei yksikään niistä yhdeksästä rauhansopimuksesta, joilla maamme itäraja sen historian aikana ennen vuoden 1947 Pariisin rauhaa on muutettu, ole muodostunut ikuisiksi. Nuo sanat painuivat silloin tulikirjaimin nuoren pojan sydämeen, eivätkä ne ole

sieltä pois lähteneet.

Vuoden 1958 esitelmäsään Uusitalo jatkoikin:

– Hänen sanansa ovat se johtotähti, johon turvautuen käymme eteenpäin, päivä kerrallaan. Me emme vihaa ketään, emme kanno kostontunnetta emmekä halua sotaa, mutta me odotamme ja toivomme ihmettä. Eikä ihmeiden aika vielä ole ohi. Hulmuahan suomalainen siniristilippumme tänäkin päivänä täällä vapaana vapaan taivaan alla, samaan aikaan kuin muualla maailmassa orjuutettujen kansojen vapauspyrkimykset tukahdutaan veriin ja kyyneliin.

– Niin kauan kuin on elämää, on toivoakin. Mahtuuhan koko inhimillinen viisaus näihin kolmeen sanaan: ”Odota ja toivo”. Ympäri Suomen kohoavat tänä päivänä Karjalaan jääneiden vainajien yhteiset muistomerkit. Eräeseen niistä kaiverrettu teksti on erityisesti jäänyt mieleeni: ”Tutkimattomat ovat Herran tiet”.

– Tutkimattomat ovat Herran tiet. Lapsuutemme maassa haastaa nyt vieras valloittaja outoa kieltään ja viisivuotissuunnitelman toteuttaminen vaatii rakkaittemme hautapatsaat kolhoosinavettojen kivijaloiksi. Mutta kerran vielä on tuleva päivä, jolloin oikeus voittaa ja meille Kannaksen karjalaisille – punaisen ja mustan, vainoveren ja surun tahrimalle sukukunnalle – jälleen avautuu tie tulla ja mennä isiemme maahan. Sitä päivää varten tarvitsemme elävää pyhäjärveläisyyttä ja kaiken siihen liittyvän säilymistä ja säilyttämistä – ollaksemme valmiit, kun hetki on lyönyt.

Oheista vanhaa väkevää tekstiään siteeratessaan Kari Uusitalo totesi, että pohjimmainen mielenvireensä on sama.

– Takikäntäjää minusta ei tule koskaan, sanoo mm. Vpl. Pyhäjärvi-Seuran ensimmäisenä sihteerinä aina vuoteen 1970 asti toiminut Uusitalo, nykyinen seuran kunniajäsen.

Hänen isänsä syntyi Satakunnassa, äiti Uudellamaalla.

– Pyhäjärveläisiä kunnan virkailijoita heistä tuli 1929: isästä kunnan mautilojen hoitaja, äidistä kunnalliskodin johtaja. Pyhäjärveläisyyteen he integroituivat hyvin nopeasti ja täydellisesti.

Perheeseen syntyi tytär 1930, ja tälle veli Kari 1933, joka sai kuusi ensimmäistä vuottaan elää Pyhäjärvellä.

– Sitten syntyi talvisota, joka muutti kaiken. Evakotaival kunnalliskodin väen kanssa alkoi kolmessa härkävaunussa joulukuun 4. päivän iltahämärissä. Määränpää oli tuntematon,

mutta veturin suunta oli kohti länttä, eikä Siperiaa, niin kuin joissakin muissa maissa seuraavien kuukausien aikana.

Perheen isä makasi jo silloin Viipurin sotilassairaalassa liikekannallepanon aikaisen liikennetapaturman uhrina, ja tuoni korjasi hänet syksyllä 1943. Äiti eli sotaleskenä 39 vuotta.

– Verenperimältäni olen satakuntalais-uusimaalainen, mutta kulttuuriperimältäni täysin kannakselainen. Sen olen aina tuntenut ja tunnustanut, painotti juhlapuhuja.

Hän uskoo, että mikäli sotaa ei olisi tullut, vanhempansa olisivat jääneet eläkevuosiin Vpl. Pyhäjärvelle asumaan, omakotitaloon jonnekin Pyhäjärven kirkasvetiselle rannalle.

– Kaunis Kannaksen pitäjä hevosenkengän, onnen tunnuskuvaan muotoisine järvineen, oli alkanut 1930-luvun myötä merkittäville rakkainta kolkkaa isänmaastamme. Itse olisin päässyt ylioppilaaksi Käkisalmissa, valmistunut maisteriksi Viipurin yliopistosta ja jatkanut sen jälkeen elämäni joko toimittajana Käkisalmissa tai tyhjätöimittajana Viipurissa. Kohtalo määräsi toisin, kuvaili Uusitalo.

Opintiansä hän aloitti viisivuotiaana kiertokoulussa Montrualla. Sotaorpo ja evakkopoika toteaa lähtökohdista huolimatta pärjänneensä elämässä kohtuullisen hyvin – arjessa ahertan kannakselaisia lähtökohтия unohtamatta.

– Meitä nuoremmalla polvella on ollut helpompi sopeutua uusiin asuinympäristöihin. Heille Vpl. Pyhäjärvi on vain vanhempien kertomaa historiaa – nykyisyys kiinnostaa heitä enemmän kuin vuosikymmenien takaiset muistelot, toteaa kolmen lapsen ja kahdeksan lapsenlapsen isä.

Kaikesta huolimatta hän iloitsi pyhäjärveläisyydestä runsaslukuisen kihupyhäyleisön edessä Sastamalassa, 70 vuotta Karjalan menetyksen jälkeen.

– Israelin lasten pakko-siirtolaisuus Babyloniaan 2800 vuotta sitten kesti 70 vuotta. Pyhäjärven jäämisestä väärän rajan taakse tuli viime syksynä kuluneeksi nuo 70 vuotta... Historiassa kaikki on mahdollista lyhyemmällä taikka pitämällä aikavälillä. Kukapa olisi uskonut Berliinin muurin sortumiseen syksyllä 1989 taikka Neuvostoliiton hajoamiseen kaksi vuotta myöhemmin.

– Niin kauan on elämää, mitä tahansa voi tapahtua. Aika näyttää, kuinka paljon noissa Jalmari Pusan 66 vuotta sitten lausumissa uh-

Vanhat koulukaverukset: Esko Pohjolainen ja Kari Uusitalo ovat käyneet Montrualla samaa kiertokoulua ennen talvisodan syttymistä.

Juhlayleisöä ja Karjalaisten laulu. Kuvat: Marjo Ristilä-Toikka.

makkaissa sanoissa on ollut mukana profetiaa. Ora et labora – ”rukoile ja tee työtä!”.

Puheensa Kari Uusitalo päätti runoon, jonka hän oli kirjoittanut 19-vuotiaana, vuonna 1952:

”Karjala, kaunis syntymämaa / olet vieraan vallan alla. Lastesi täytyy taivaltaa / kaukana maailmalla.

Aallot Vuoksen, Laatokan / enää ei Suomelle soita – henkeä kuitenkin Karjalan / mahti ei idän voita.

Karjala, kaunis syntymämaa / luoksesi kerran palaan. Sorron alle et nääntyä saa / tuohon me yhdymme valaan”.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus, suluissa varajäsen:

* Pertti Hakanen, Sastamala (Mauri Hauhia, Turku)

* Juhani Forsberg, Helsinki (Tarja Kopalainen, Sastamala)

* Kirsti Naskali, Nokia (Yrjö Inkinen, Huittinen)

* Pirjo Kiiala, Tampere (Tuomo Hinkkanen, Kokemäki)

* Markku Pärssinen, Sastamala (Kari Äikäs, Sastamala)

vpl. **Pyhäjärvi**

Kotisivut osoitteessa:
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Mikä on nuoruuden mittari ja milloin?

Nuorten puhevuoron pitäjäjuhlilla pitänyt **Jaana Koistinen** sanoi olleensa hieman huvittunut, kun äitinsä **Maileena Hyyti**, joka sattuu olemaan Vammalan Karjalaseuran sihteeri, esitti pyynnön puheenpitämistä.

– Sanoin siihen äidille, että toki voin puheen pitää, mutta miten tähän nuorisokäsitteeseen sopii se, että minä täytän tänä vuonna 35 vuotta? Äiti siihen totesi, että ethän sinä ole kuin vasta 34 heinäkuussa ja 34 on nuorison yläikäraja.

Jossain paikoin Karjalatoiminnassa nuorisoksi on luettu kai kaikki alle 50-vuotiaat... (toim. huom.)

– Aloin siinä sitten miettiä koko ikäkäsitetä, mikä oikeasti on nuori ja mikä on vanha? Ikähän vähän riippuu näkökulmasta, kokemuksesta ja tietysti elämäntavoistakin, tuumaili Koistinen.

– Talvi- ja jatkosodan aikaan kukaan ei paljon ikävuosista kysellyt, vaan rintamalla lähdeittiin todella nuorena, jopa 17-18-vuotiaana. Omasta suvustani Juustilassa kaatui mm. isäni eno 20-vuotiaana.

– Samoin kotimaisemis- ja kaikki kynnelle kykenevät tekivät töitä, eikä kukaan kysynyt äitini isältä, pappaltani, vuonna 1944, onko hän valmis johdattamaan karjan neljä vuotta nuoremman pikkusiskonsa kanssa lähimmältä rautatieasemalta kymmenien kilometrien päähän uuteen kotiin Huittisen Leppäkos-

kelle – vaan se tehtiin mitä piti tehdä.

– Pappani **Paul Rasilainen** oli tuolloin 12-vuotias. Rasilaiset lähtivät kaksi kertaa Viipurin läänin Pyhäjärveltä Saapun kylästä, ensin talvisotaa ja sitten jatkosotaa pakoon, siinä välissä ehdittyään olemaan kotona jatkosodan aikaan vain hetki.

– He eivät tienneet tulevasta, eivätkä tienneet pääseekö kotiin vielä joskus palaamaan. No, osa heistä pääsi – teimme sukuretken Karjalaan 1995, jolloin vierailimme Rasilaisen kotitalalla, tai siitä mitä siellä oli enää silloin jäljellä, yksi kivijalka.

Vierailua Jaana Koistinen kuvailee hienoksi ja herkäksi, tuolloin 15-vuotiaalle työlle: olin hän esi-isien ja äitiensä mailla, vaikkakaan tuolloin ei tietänyt ihan niin paljo sukunsa historiasta kuin nykyään.

– Vanhin tällä hetkellä tiedossa oleva esi-isäni Karjalasta on vuonna 1672 syntynyt **Simo Antinpoika Eerikäinen** Hiitolan Kilpolasta.

– Mitä karjalaisuus minulle merkitsee, on myös sitä, että voin tänään seistä tässä ja todeta, että nuorison yläikäraja on 34 vuotta. Se merkitsee vuosisataisia juuria Karjalaan ja karjalaiseen heimoon. Se merkitsee sitä, että vaikka ihmiset joutuivat siirtymään pois Karjalasta, Karjala ei ole lähtenyt ihmisten sydämistä, vaan perinteet ja kulttuuri ovat edelleen voimis-

Karjalaisuus kantaa: Jaana ja äitinsä Maileena Hyyti.

saan, myös seuraavissa sukupolvissa, uskoii Koistinen.

– Laatokkahan on myös pyhäjärviläisille rakas, meidänkin suvullamme on ollut myös maatila Vernitsan kylässä, joka on Laatokan rannoilla.

Äitinsä isän tati **Lea Rasilainen-Johnson**, joka kuoli viime joulukuussa Kanadassa liki 92-vuotiaana, on tehnyt Laatokan laulun, jonka Jaana Koistinen luki puheensa päätteeksi:

Laatokan laulu

Olit Laatokka suoja Kannaksen.
Olit helmi kuin kaihoisa kyynel.
Soi mainingit ulappas uhmaten ja aaltos
kuin Väinölän kannel
Rantahiekoilla punaruskean minä muinoin
lapsena leikin ja
sylissä aaltojesarmahan kesäpäiväni suloiset vietin.
Vaan syksy saapui uhmaten ja
nyt aaltosi myrskyten pauhaa.
Ne huokaa surusta huomenen
ja vaikeroi mennyttä rauhaa.
Pitkän sodan, synkän ja urhoollisen,
sinun puolestas taisteltiin,
vaan uhriksi rauhan ja vapauden,
sinut lunnaaksi riistettiin.
Nyt siniaaltosi vankina soittaa
surulaulua vapauden, kunnes
untemme aamu koittaa tuon vapaan huomenen.

Elsa tati Saapun kodin kivijalalla.

Rasilaisen paikka Saapurussa.

Sota-ajan arkistolähteitä esillä sukuseminaarissa

Sukuseminaarissa esitelmöineet Kalle Pakarinen ja Suvi Kauppila.

Vpl. Pyhäjärvi-juhlien sukuseminääri järjestettiin 19.7.2015 poikkeuksellisesti Pyhäjärvi-juhlien loppupuolella, klo 17 alkaen.

Myöhäisestä ajankohdasta huolimatta seminaariin osallistui jälleen innokkaita suku- ja kotiseutuhistorian harrastajia lukuisa joukko. Seminaarissa tutustuttiin tällä kertalla viime sotien aikaiseen henkilöhistoriallisiin lähdeaineistoihin erityisesti karjalaisten sukujen tutkijoiden näkökulmasta.

FM **Suvi Kauppila** Ikaalisista käsittelee esitelmässään *Siirtokarjalaisten asuttaminen Ikaalisiin lähdeaineiston valossa* siirtokarjalaisten huollon järjestelyjen yhteydessä syntynyttä henkilökorttiaineistoa. Kauppila on tutkinut Ikaalisten kaupunginarkiston siirtoväen kortistoina-aineistoa pro gradu-työnsä yhteydessä ja pitää aineistoa mielenkiintoisena ja monipuolisena. Tärkeitä tietoja kortisto antaa esimerkiksi kortistoitujen perhesuhteista, työtilanteesta, siirroista ja huoltotarpeista.

Kunnittaiset kortistoina-aineistot tarjoavat tärkeää lisätietoa vaikeista ja joskus vaietuistakin evakkoajan oloista. Kortistoina-aineiston lisäksi esimerkiksi Ikaalisten kaupunginarkistosta on löydettävissä myös mm. asutuslautakunnan arkisto, joka tarjoaa tarkempaa tietoa asutustoiminnan järjestämisestä paikkakunnalla.

Kuntien omista arkistoista saattaaakin piillä vielä tarkemmin hyödyntämättömiä suku- ja kotiseutututkijoiden "helmiä", joiden avulla on mahdollista muodostaa karjalaisten vaiheista entistä monipuolisempi kokonaiskuva.

Tilaisuuden juontaja **Kalle Pakarinen** esitteli ajankohtaista sukututkijoille -osiossa muita karjalaisten vaiheita viime sotien aikana valottavia aineistoja. Näistä esimerkkeinä nousivat esiin puolustushallinnon kanta-kortisto, Valtiokonttorin korvausasiakirja-aineisto ja Maa- ja metsätalousministeriön asutusasiain osaston

arkiston aineisto. Kantakortisto, jota säilytetään Kansallisarkistossa, sisältää tietoja sodissa palvelleista henkilöistä. Yksinkertaisella tilauskaavakkeella arkistolaitoksen Astia-verkkopalvelun kautta on mahdollista tilata mieskohtaisia kanta-kortteja, jotka pitävät sisällään tietoja mm. taistelu-paikoista, joukko-osastoista, haavoittumisista ja kunniamerkeistä.

Siirtoväen saamista korvauksista saa tietoa puolestaan Valtiokonttorin korvausasiakirja-aineistosta, josta etsinnän helpottamiseksi on digitoitu tärkeä tiilitähtokortisto, jonka sisältämien diaarinumeroiden avulla anomusasiakirjat ovat arkistosta löydettävissä.

Asutusasiain osaston arkistosta on puolestaan mahdollisuus etsiä tietoja karjalaisten maanhankinnasta. Arkisto, joka sijaitsee Hämeenlinnan maakunta-arkistossa, odottelee vielä digitoinnin aloittamista.

KALLE PAKARINEN

Vuoden 2016 juhlien pitopaikka vielä ratkaisematta

Juhlan loppupuolella Pertti Hakanen lausui suuret kiitokset kaikille tapahtumaan vaikuttaneille tahoille:

– Kiitokset juhlalehden mainostajille, juhlatoimikunnalle, talkoolaisille, juhlassamme esiintyjille, Sastamalan kaupungille, Sastamalan seurakunnalle ja teille jokaiselle läsnäolijalle.

– Yksipäiväiset juhlat verrattuna perinteisiin kaksipäiväisiin eivät tarkoita automaattisesti siirtymistä tähän käytäntöön pysyvästi. Ei se tarkoita myöskään sitä, että juhlamme mitenkään muuttaisi isommin muotoaan, eikä automaattisesti kuitenkaan sitä, että juhlat olisi entisiä parempia. Näihin toteutuksiin tarvitsemme jatkossakin yhä useamman seururan tarttumista haasteisiin ja siirtämään vuorollaan tärkeän kulttuurillisen perimän siirtämistä eteenpäin, totesi Hakanen.

Kerrallaan säätiölle kumppaniksi riittääkin yksi seura tai kerho.

– Muistutan siitä, jokainen juhla on tehtävissä hyvinkin vapaasti paikallista toteutusta arvostaen, hän painotti.

Juhlaväelle oli jaettu palautelomake, jossa on muu-

tamalla vaihtoehtokysymyksellä haluttiin kartoittaa juhlavieraiden kokemuksia näistä juhlista sekä evästyksiä tulevien juhlien järjestämiseen.

Entä missä juhlitaan ensi vuonna, kun yhtenä vaihtoehtona ollut Pyhäjärvi Kannaksella on todennäköisesti sulkeutunut pois?

Juhlien 2016 pitopaikka ei ollut vielä varmuutta, mutta varmaa on se, että Pyhäjärvi-juhla järjestetään myös kesällä 2016.

– Oli suunnitelmassa järjestää juhlat 2016 vanhoilla kotipaikoilla Pyhäjärvellä Karjalassa, mutta se ei nyt näytä toteutuvan, ehkä joskus myöhemmin. Missä ensi kesän juhla pidetään, järjestämissopimusta ei ole vielä tehty, mutta asiasta ilmoitetaan Pyhäjärvi-lehdessä ja säätiön nettisivuilla heti kun asia on ratkaistu, totesi säätiön hallituksen pj. Pertti Hakanen.

Kooste juhlilta

MARJO
RISTILÄ-TOIKKA

Vunukka-muksut mukana juhlilla

Pappa Aulis Mustalahti ja tyttärentytöt Eevi ja Salla Mustikkamaa.

Juhlajärjestäjät olivat toivoneet tultavan juhlille erikäisten sukulaisten ja ystävien kera – ja kehotusta oli myös noudatettu. Neljän sukupolven voimalla oli liikkeellä esimerkiksi **Toivo Hinkkasen** väkeä. Toivon tytär **Seija Hirvikoski** viihdytti välillä Muksulassa lastenlastaan **Ilona Hirvikoskea**, 4 vuotta. Mummi Seija ja Ilona kokoilivat palapeliä; isoukki Toivo Hinkkasen lisäksi juhlilla oli sisarusarjaa, puolisoita ja lastenlapsia.

Karjalaisuus on Seijalle tärkeä asia, kun isä Toivo on Vpl. Pyhäjärveltä ja äitkin Pohjois-Karjalasta.

– Olen umpikarjalainen. Kesällä on tarkoitus vierailla sukulaisissa Kanadassa, ja kyllä sielläkin suvun juurista tiedetään.

Muksulassa piirtelivät myös 8-vuotias **Salla** ja 6-vuotias **Eevi Mustikkamaa**, pappansa **Aulis Mustalahden** kanssa. Aulis on Tyrvään poikia, ja meni aikanaan naimisiin Pyhäjärvi-juurisen **Riitta Sirkiän** kanssa, Riitan vanhemmat **Veera o.s. Arjasalo** ja **Arvi Sirkiä**.

– Siskollani oli jo karjalainen mies, ja hyvin karjalainen miniäkin meidän sakkiiin otettiin, kuvailee Aulis. Hän kiittelee puolisoaan vuolaasti.

– Karjalan plikat on kauheen ahkeria. Riittakin aina nyplää jotain tai tekee muita käsitöitä. Ja tekkee hyvät ruuat ja pitää kodin siistinä. Kyllä pappa on teille hyvän mummun löytänyt, myhäili Aulis lapsenlapsilleen.

Nelivuotias Ilona Hirvikoski viihtyi Muksulassa mumminsa Seija Hirvikosken kanssa.

Alkuhistoriaa 130-vuotiselle kansallispuvulle

Pyhäjärvi-juhlille lähteneistä vieraista monet olivat toivon mukaan sonnustautuneet kansallispuvuihin. Kansallispuvujen ns. tuuletuspäivää vietettiin valtakunnallisesti 5.8. **Pirjo Kiiala** kertoi juhla-äelle, mistä 130-vuotisjuhlavuosi juontaa juurensa **Soja Murron** selityksen mukaan kansallispuvun alkuhistoriasta.

– 5.8.1885 keisari **Aleksanteri III** ja keisarinna **Maria Feodorovna** olivat vierailulla Lappeenrannassa. Suomen naisten lahjana keisarinnalle annettiin keuruulaismallinen 4-hankaiminen soutuvene Suomen omaleimaisuuden ilmentäjänä. Veneen souti juhlapaikalle kahdeksan neitoa kansallispuvuissa, perää piti yhdeksäntenä rouva Jääskén puvussa. Soutajien puvut edustivat Suomen eri säätyjä ja maakuntia. Hallitsijaparia oli vastassa rannalla yli satahenkinen kansallispuvun joukko. Tästä tapahtumasta lasketaan kansallispuvun ikä.

Tiesitkö tämän Pyhäjärven vaakunasta?

Vaakunan kuviot on otettu Pyhäjärven kirkkoaholle 1936 pystytetystä lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkin huipulla olevasta lyhdystä, jonka yläpuolella oli Karjalan vaakunakuvio. Idea on rovasti **Kaarle Viikan** ja heraldisessa muotoilussa avusti heraldikko, graafikko **Kaj Kajander**, 1989.

Vaakunan selitys:

Punaissa kentässä kultainen lipuke, jossa musta, kulmikas tylppäkärkinen ankkuriristi; ristin alin sakara muita pitempi. Lipukkeen yläpuolella kaksi irtonaista, toisiaan vastaan iskevää käsivartta, joista oikea pitelee miekkaa, vasen käyrää sapeliä; kaikki hopeaa.

Kaasalaiset kokoontuivat Sastamalassa

Vpl. Pyhäjärvi-juhlien sukuseminaarin jälkeen oli meillä Kaasalaisilla taas tilaisuus vuosittaiseen koontumiseen, jossa meitä olikin paikalla 14 henkilöä.

Vaikka monet paikallaolijat olivat osallistuneet kaikkiin päivän tapahtumiin, oli suuri halu kokoontua,

nähdä ja vaihtaa kuulumisia tänäkin vuonna sukulaisten ja ystävien kesken.

Muutama ensikertalainenkin oli mukana, joten järjestimme esittelykierroksen, jonka aikana kuulumme sukuselityksen esivanhemmista ja samalla selvisi meille kuulijoille, mistä ne

kenenkin sukujuuret ovat lähtöisin. Samalla päivitimme yhteystietoja toistemme kanssa.

Vaikka oli jo myöhäinen sunnuntai-ilta, meillä oli tosi hauskaa yhdessä eikä puheesta tahtonut tulla loppua. Siksi päätimme jatkaa tätä yhteistä harrastustam-

me ensi vuonna Vpl. Pyhäjärvi-juhlilla.

Toivotan hyvää kesän jatkoa kaikille Kaasalaisille ja suvustamme kiinnostuneille sekä kaikille lehtemme lukijoille. Terveisin

YRJÖ S.
KAASALAINEN

Kesäistä ”juurihoitoa” Vpl. Pyhäjärvellä

Suuntasimme Vpl. Pyhäkylä-Seuran puitteissa kesäretkemme 10.-13.6.2015, matkanjohtajana **Veikko Pitkän**, Pyhäjärvelle ja Akvamarin lomamökkikylään.

Ajatuksissa olivat entiset kotipaikat, Taubilan hovin alue ja taistelupaikat sekä tietysti Viipurin kauppahalli, tori ja Viipurin pyöreä torni, jossa osa matkalaisista kävi juomassa kuppiset kahvia.

Torilla oli kova kuhina, oli paljon väkeä, kun oli jokin kansallinen juhlapäivä.

Matkamuisto-, karamelli- ja muut ostokset kaupahallissa onnistuivat oikein hyvin ja mukavasti.

Akvamarin suuret hirsimökit ja kookas lämmin sauna saivat paljon kiitoksia, saunassa kävimme joka ilta kylpemässä päivän pölyt pois, joskin uintimahdollisuus oli huono, siksi kun uimaan olisi pitänyt mennä mökkikyläalueen ulkopuolelle ja maantien toiselle puolelle. Aamiainen ja

päivällinen olivat maittavia ja palvelut toimivat moitteettomasti.

Retkeilimme oppaanamme **Antti Musakka**, häneltä saimme paljon tietoja koti- ja taistelupaikoista, mainittakoon muutamia missä kävimme: Äyräpään muistomerkki ja kirkon rauniot, Taipaleenjoen kenttähautausmaan muistomerkki, siellä sytytimme kynttilän, Ihantalan taisteluiden muistomerkki ja kasesamatit. Pyhäkylän sankarivainajien muistomerkille lasimme kukkaset sankarivainajien muistoksi.

Pysähdyimme lahjoitusmaatalonpoiken muistomerkille, jonka läheisyydessä keitimme kahvia ja söimme retkievää.

Matkamme jatkui Taubilan hovin alueelle, linja-autolla pääsi ajamaan aivan Pyhäjärven rantaan sen paikan ohitse, jossa pääeräkennus sijaitsi ennen paloa. Lähes päärakennuksen paikalle oli rakennettu jokin huvilarakennus.

Pitkän tarkastelun ja Anttila kyselyn jälkeen vihdoin löysimme paikan tiheän jättiputkikasvuston peittämänä, jossa rantasaunaan vievät portaat olivat olleet, saunan paikalle oli rakennettu myös uusi rakennus.

Kallenkartanon alueella Tatin talo oli paikoillaan, Kartanon paikan isot kuuaset olivat pystyssä. Kun kyselin Anttila, tietääkö hän Taubilan sahasta, hän kertoi ja näytti vieressä tien toisella puolella olevaa aluetta, ja kertoi siinä olleen joskus sahan.

Kalmistossa kävimme piiskapetäjän paikalla sekä muonamiesten asuntojen alueella, jossa vanhempani lapsineen asuivat ollessaan hovin töissä.

Rakennukset olivat vielä pystyssä, joista tosin yksi oli palanut jossain vaiheessa ja tilalle rakennettu uusi talo.

Retkemme suuntautui myös Konevitsaan, missä saimme kesäkirkossa kuul-la upeta laulua, kävelimme

Antin opastamana metsäpolkua pitkin Hevoskiven tsasounalle.

Käkisalmissa tutustuimme kaupunkiin, Käkisalmen linnaan ja linnanpuistoon.

Viimeisen päivän aamuna suunnistimme kohti Pietaria tarkoituksena ennen kaupunkia kääntyä kohti Suomenlahden rantatietä, jota pitkin ajoimme kauniiden maisemien ja kylien läpi Koivistolle ja kohti Viipuria ja rajaa.

Rajan ylitykset ja passintarkastukset sujuivat ongelmitta eikä ollut ruuhkia niin mennessä eikä tullessakaan.

Matka oli hauska ja mukava joista suuri kiitos kuuluu, **Pitkän Veikolle** apureineen, retkievät olivat oikein maukkaita ja riittäviä.

Suuri kiitos myös kaikille muille mukana olleille ja ”juurihoitoa” saaneille retkeläisille sekä hyvää kesänjatkoa.

MAURI HAUHIA

Mauri Hauhia Kalmistossa piiskapetäjän ”juurilla”. Kuva Maila Hägglund.

Lottamuseon vinkein helppoa ja herkullista uuden sadon antimista

”Auto ajoi pihaan, tuli vieraita! - kuuluu huuto pihamaalta ja koko perhe hyökkäsi ulos. - Tervetuloa, ai miten hauskaa. - Ja hauskaahan varmaan sillä hetkellä kaikista olikin. Mutta myöhemmin alkoivat perheen emännän ajatukset lentää: mitä tarjoan vieraileni aterioiksi?” (Lotta Svärd -lehti 1939)

Kesäruoka on parhaimmillaan maukasta, yksinkertaista ja helposti valmistettavaa, jotta ruoanlaittaminen jää aikaa seurustella vieraiden kanssa. Nyt kannattaa helpot kesäherkut valmistaa uuden sadon parhaista antimista. Lottalehti neuvoo perheenemäntiä tarjoamaan vierailleen tuoreita vihanneksia, joista voi valmistaa monenlaisia helpotöisiä ruokalajeja, kuten herkullista ja täyttävää kinkku- ja kaalilaatikkoa:

Kinkku- ja kaalilaatikko

Kaali leikataan ohuiksi suikaleiksi ja ruskistetaan vähän voissa, maustetaan sokerilla ja suolalla ja pannaan tullen kestävään vuokaan. Päälle pannan kinkkusuikeita, päälimmäiseksi ladotaan tuoreita omenaviipaleita, vähän sokeria ja voinokareita pinnalle. Valelaan lihaliemessä. Paistetaan uunissa, kunnes kaali on kypsä.

Suomen luonnossa kasvaa jopa 50 erilaista marjalajia. Joukossa ovat muiden muassa tutkitusti terveysvaikutteiset puolukat, mustikat, lakat, vademat, karpalot ja pihlajanmarjat.

Metsissä kypsyy tänä vuonna ennätysastot esimerkiksi superruoaksikin kutsuttua mustikkaa. Aina mustikka ei kuitenkaan ole ollut yhtä arvostettu marja kuin nykyään. Vuonna 1936 Kotiliedessä kehoitettiin talven varalle säilömään pääasiassa viinimarjoja ja puolukoita, koska mustikoiden ”vitamiinikurssia” ei pidetty kovinkaan korkeana. Niinpä saatavilla olevat mustikat käytettiin monesti tuoreena.

Jälkiruokamunakas, jonka lisukkeeksi tuoreet mustikat sopivat erinomaisesti, maistuu varmasti tämän kesän vieraille yhtä hyvin kuin 1930-luvun kesävieraille.

Jälkiruokamunakas

5 munaa
1 rkl vehnäjauhoja
1 tl perunajauhoja
½ l kermamaitoa
2-3 rkl hienoa sokeria
1 sitruuna
tuoreita mustikoita
Munat vatkaan ja kaikki ainekset sekoitetaan tavalliseen tapaan. Seos kaadetaan voideltuun astiaan ja paistetaan uunissa. Munakas kostutetaan sitruunan mehulla ja päälle sirotellaan sokeria. Munakas tarjoillaan kuumana tuoreiden mustikoiden kanssa.

Kenttälöt marjassa Valkeasaaressa 1943. SA-Kuva.

Kerää metsän aarteet talteen

Lottamuseo ja Lottakantti haastavat nyt kaikki keräämään syksyn aikana vähintään viisi kiloa marjoja, metsiemme terveystuotteita. Syksyn aikana Lottamuseon Facebook-sivuilla julkaistaan lottien parhaat vinkit marjojen valmistamiseen ja säilömiseen. Tarktu haasteeseen ja seuraa marjasadonkorjuuta: www.facebook.com/lot-tamuseo.

Marjoja on kautta aikojen käytetty runsaasti hyväksi suomalaisessa ruokataloudessa. Erityisen suuren merkityksen marjavaltisteet saivat pula-ajalla,

jolloin ne muodostivat merkittävän ravinnonliisan muuten niukkaan ruokavaliioon. Pula-aikana marjoja poimittiin talkootyönä, ja tärkeään työhön osallistivat lähes kaikki vauvasta vaariin.

Talkootyötä vauhditti usein paikkakuntien keskinäinen kilvoittelu. Talkoosuoritukset merkittiin erilliseen talkookirjaan. Kilpailu eri kuntien ja kylien välillä oli ankaraa, sillä palkintoja himoittiin suuresti. Parhaiden kuntien edustajat saivat talkoovuoden päättyessä kunniaapalkinnot itseltään presidentiltä **Risto Ry-**

tiltä tai Suomen Marsalkka **Mannerheimilta**.

Vuonna 1942 järjestettiin myös Suomen ja Ruotsin välillä marjanpoimintakilpailu. Suomalaiset keräsivät yhteensä huiimat 6 841 000 litraa marjoja ja voittivat kilpailun!

Lähteet:

Kotiliesi No 14
vuodelta 1936
Kotiliesi No 12
vuodelta 1932
Lotta Svärd -lehti No 12
vuodelta 1939

Lottamuseo on museoammatillisesti hoidettu erikoismuseo, joka tallentaa lottien historiaa ja tutkii naisten vapaaehtoista työtä osana maamme historiaa. Museota ylläpitää Lotta Svärd Säätiö. Lottamuseo avattiin yleisölle vuonna 1996. Lisätietoja:

Käyntiosoite:
Rantatie 39, Syväranta
04310 Tuusula
Museo p. 09 274 1077
sähköposti:
info@lottamuseo.fi
www.lottamuseo.fi
www.facebook.com/lottamuseo

Nuorten urheilumenestystä

Pyhäjärvi-juhlilla on herätelty yleisurheiluperinnettä Kaiun muistoviestin merkeissä. Näyttää, että pyhäjärveläistäustaiset nuoret ovat yllättävän vahvasti mukana yleisurheilussa kilpailumielessäkin. Olimme hiljattain kolme päivää Porissa Kalevan Kisoissa, joissa ratkottiin aikuisten yleisurheilulajien suomenmestaruudet.

Bongasimme ainakin seuraavat kilpaurheilijat, joilla on sukujuuret Pyhäjärvellä:

Salla Sipponen, Keuruun Kisailijat, kiekonheittossa hopeaa tuloksella 54,56.

Sini Kiiski, Laitilan Jyske, keihäänheiton 9. sija, tulos 47,16.

Liisa Naskali, Nokian Urheilijat, 3-loikassa 5. sija, tulos 12,57.

Juuso Hassi, Oriveden Ponnistus, kuninkuuslajissa 10-ottelussa hopeaa tuloksella 7524 pistettä.

Lauri Hassi, Oriveden Ponnistus, 400 m aittajuoksussa 4. sija, tulos 55,02. Lauri juoksi myös 800 m alkuerissä.

Useita muitakin nimiä varmasti kuuluu tähän listalle. Olisi mielenkiintoista saada lehden lukijakunnalta täydennystä nimilistaan!

Useat näistä edellämainituista urheilijoista ovat ol-

Kalevan Kisojen hopeamitalistit Salla Sipponen ja Juuso Hassi. Kuvat: Kirsti Naskali.

leet myös kansainvälisellä tasolla edustamassa Suomea ainakin nuorten MM- ja EM-kisoissa sekä maatotteluissa.

Edellämainituista Liisa Naskali oli heinäkuussa juoksemassa myös Sastamalan muistoviestin Noki-

an Urheilijoiden viestijoukueen ankkurina.

Terveisin

KIRSTI ja EDWIN
NASKALI

Yhteistä taivalta 65 vuotta

Mauri ja Kaija Toiviainen ovat viettäneet krunutimantti- eli 65-vuotishääpäiväänsä.

Mauri Matti Toiviainen syntyi 6.6.1923 Vpl. Pyhäjärvellä maanviljelijä, kunnankirjuri **Vilho Toiviaisen** ja hänen vaimonsa **Katri Toiviaisen**, o.s. **Kekki**, perheeseen. Mauri lähti 16-vuotiaana vapaaehtoisena talvisotaan puolustamaan kotiseutuaan. Sodan käytyään hän kävi Kajaanin Opettajaseminaarin ja sai ensimmäisen työpaikan Iisalmen maalaiskunnan koululta. Täällä hän tutustui **Kaija Pekkariseen**, joka oli koulun johtajaopettajan tytär. Häät pidettiin Iisalmen maalaiskunnan kirkossa 26.7.1950.

Häiden jälkeen aviopari muutti Jyväskylään, jossa Kaija suoritti ensin ylioppilastutkinnon ja sen jälkeen valmistui luokanopettajaksi Jyväskylän OKL:stä. Elämäntyönsä molemmat suorittivat opettajina Jyväskylässä.

Mauri osallistui ammatityhdistystoimintaan ja oli mm. Jyväskylän OAJ:n piirin puheenjohtaja ja tuli valituksi OAJ:n valtuustoon pariin otteeseen. Mauri oli myös vuosina 1968-1988 Jyväskylän kaupunginvaltuuston jäsen ja yhteensä

kuusi vuotta Jyväskylän kaupunginhallituksessa. Varakansanedustajana hän oli vaalikauden 1975-1979. Lisäksi hänet valittiin useaan otteeseen Jyväskylän kirkkovaikkuustoon ja oli myös kirkkoneuvoston jäsen.

Musiikki on ollut Kaijan ja Maurin yhteinen harrastus. Mauri toimi mm. Jyväskylän Sekakuoron johtajana 30 vuotta ja Kaija etevänä pianonsoittajana avusti kuoroa lukuisissa konserteissa. Mauri sai ansioistaan Director Cantus -arvonimen vuonna 1993. Harrastuksista myös tenniksen pelaaminen on ollut Maurille mieleinen. Siihen antoi hyvän pohjan jo Pyhäjärvellä aloitettu pesäpallon pelaaminen.

Keuruun Melonsaaren mummolasta muodostui perheen kesänviettopaikka, jossa vietettiin monia iloisia hetkiä sukulaisten ja ystävien kera. Kaijalla ja Maurilla on kaksi tytärtä ja yksi poika.

Krunutimanttihääpäivää vietettiin perhepiirissä 26.7.2015 Järvenpäässä, jonne vanhempani muuttivat vuoden 2015 alussa.

MARTTI
TOIVIAINEN
Kaijan ja Maurin poika

TULEEKO LEHTESI
OIKEALLA OSOITTEELLA?
Ilmoita osoitteenmuutos suoraan lehden toimitukseen tai nettisivujemme lomakkeella!

Pieni muistelu Huttusen Loviisasta

Ennen sotia Noitermaassa Lamminharjun kupeessa omassa mökissään asui **Huttusen Loviisa**. Olimme Loviisan lähimmät naapurit. Hän kehräsi lankoja tarvitseville ja autteli emäntiä erilaisissa tehtävissä, auttoi muun muassa minut maailmaan. Loviisa oli apuna myös, kun sain viisivuotikseen Lasaruksen taudin Lammin vedestä. Vedessä oli uiton jäljiltä jotain pöpöjä ja vesi olisi tullut keittää ennen käyttöä. Isä puhkoi paistetun lääkärin ohjeen mukaan, Loviisa autteli kotitöissä äidin ollessa lapsivuoteessa. Minä parain ja olen kuullut Loviisan murehtineen vielä kuolinvuoteellaankin Emman Eskon päsetaudista toipumista.

Talvisodan jälkeen Loviisa palasi mökkiinsä takaisin kuten me muutkin kukin omille kotikonnullemme. Hän teki edelleen palveluksiaan muille kyläläisille ja ansaitsi näin elantonsa. Loviisa poikkosi usein meillä kylälle mennessään tai sieltä palatessaan.

Kerran äiti kysyi Loviisalta, että eikö tämä pelkää yksin mökillänsä, jos vaikka desantti kolkuttelee öiseen aikaan. Loviisa huitaisi kädellään ja kertoi suunnitelmastaan epäilyttävien kulkijoiden varalle:

"Miull on tuhka-astia hienoa tuhkaa varattuna ovenpieleen ja jos joku yrittää väkisin tulla, nii heitän tuhkat silmilleen – hää ko siivoaa silmiä, nii mie juoksen sil aikaa tänne teille".

Sellainen turva oli Loviisalla.

ESKO SIPPONEN

Sipponen kotitaloa Noitermaassa 1930-luvulla.

Karjalassa

Sinne jäivät kaikki orrellensa kukko, väkivahvat karjalaiset, portin viime lukko. Käki vielä lähtiäisiksi oksaltansa kukkui, Taipaleen ja Vuoksen veteen vihulainen hukkuu.

Onneksi on aikaa, sodista vain muistot, rakennukset Viipurissa ehostetaan, puistot saavat oman kuosinsa, Monrepos ja toiset, pinnan alle kiirehtivät piiloon pienet loiset.

Vaikka jäivät kaikki perunat ja pellot, kenties yhtä kauniina kukkivat kissankellot. Palikasta veistettyinä käkikin taas kukkuu, lapsuusajan kotikonnut mielessä nyt nukkuu.

Sydämiss' ei rajaa, Karjala on tässä mukanamme kaikessa, piirassa, elämässä. Laulut tuovat haikeuden, kyyneletkin vierii, aivan kuten Laatokalla vesi pärskyi, kierii.

HANNU MUSAKKA

*Koti- ja
hyvinvointipalvelu*
SELISE
Luotettavaa kotihoitoa ja kotipalvelua.
Käytössä myös omaishoidon ja
lapsiperheiden palvelusetelit. Myös muu
kotipalvelu tarpeen mukaan.
Ota yhteyttä: 040 966 27 42

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiöltä tuotteita itselle tai lahjaksi:

Pyhäjärvi-kirja
350 s. Reino O. Kukko –
Kaarle Viika, 1989.
Historiaa sanoin ja kuvin,
sekä murren sanasto
selityksineen.
Hinta 25 euroa.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki
136 s. Reino Äikiä, 2008.
Runsasti kuvia ja muisteluja
säätiön alkuajoilta ja eri
paikkakunnilla pidetyistä
Pyhäjärvi juhlista ja muista
pyhäjärveläisten tapahtumista.
Hinta 20 euroa.

Suvannon seutu 1917-1921, elämää ja ihmiskohtaloita
336 s.
Suvannon seudun paikallishistorian työryhmä, 2015.
Hinta 40 euroa.

Vpl. Pyhäjärvi-pöytästandaari
Suunnittelu Kaarle Viika,
1963. Hinta 42 euroa.

Vpl. Pyhäjärvi-isännänviiri
Koko 45x400 cm.
Suunnittelu Kaarle Viika,
1992. Hinta 75 euroa.

Hintoihin lisätään postituskulut.

Tilaukset ja lisätiedot
säätiön asiamies
Pirjo Kiiala,
puh.0442815 047 tai
pirjo.kiiala(at)gmail.com.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön uudet adressit saatavana

Adressit 10 euroa
kappale
+ postituskulut.
Tilaukset:
Juhani Forsberg
Ryytimaantie 19 A 8
00320 Helsinki,
puh. 050-511 2899
tai
juhaniforsberg@gmail.com

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari *Kaunisti Vpl Pyhäjärveä*, osat I ja II.
Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4.
Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset:
taubila@pp.inet.fi tai 044 564 1040
Noudettavissa myös johtokunnan jäseniltä ilman lähetyskuluja.
Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi/kirjapuoti>
Suvannon seutu 1917-1921 elämää ja ihmiskohtaloita 336 s.
Hinta 40 euroa. Tilaukset puh. 040 021 3369. Suvanto-kirjaa vain
tämä numerosta 040 021 3369 tai sähköpostistani.
Numerosta 044 564 1040 vain Kaunisti Vpl Pyhäjärveä.

Vpl. Pyhäjärvi -tuotteita edullisesti lahjaksi ja omaan käyttöön

Hanki nyt **vaakunapaita**, jota saatavana jälleen kaikissa pohjaväreissä valkoinen, helmenharmaa ja musta. Tuote, juuristamme kertova Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita, sopii esim. lahjaksi ja asukseksi tuleville kotiseutumatkailijoille, vaikka koko ryhmälle. Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy valkoisissa ja mustissa sekä V- että pyöreällä kaula-aukolla, mutta helmenharmaissa vain pyöreäaukkoisena. Koot S, M, L, XL hinta 15 e/kpl ja isommat koot XXL ja XXXL 20 e/kpl. Mustia V-aukkoisia vain muutama iso koko jäljellä.

Seuran 50-vuotishistoriikki (2007) tarjoushintaan 10 eur/kpl.

Postitettaessa lähetyskuluun lisätään postituskulut. Tilaukset ja tiedustelut toistaiseksi ainoastaan Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi (huom. muuttunut sähköpostiosoite)

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

TAPAHTUMAKALENTERI

Tampereen Seudun VPL Pyhäjärvikerhon syyskauden ensimmäinen tarinatuokio on keskiviikkona 2.9.2015 klo 13.30 Koulukatu 12, Tampere. Tarinoidaan menneen kesän tapahtumista ja suunnitellaan tulevaa kautta. Kahvia ja arpajaiset. Tervetuloa runsain joukoin!

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon syyskauden avaus pidetään torstaina 3.09.2015 klo 14 alkaen Seija ja Antero Pärssisellä Kiviniementie 424, 17120 Paimela. Lähtö Lahdesta torin laidalta klo 13.30. Tervetuloa toivottavat Antero ja Seija.

Karjalainen Kirkkopyhä Ikaalisissa sunnuntaina syyskuun 13. päivä. Messu Ikaalisten kirkossa klo. 10.00. Saarna ja lit. Juha Aila ja Riikka Hämäläinen, kantt. Johanna Eränen. Musiikkia Antti, Pauli ja Konsta Virtanen. Messun jälkeen kukkienlasku Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä. Tilaisuus jatkuu viereisessä seurakuntakeskuksessa ruokailulla ja ohjelmalla. Pironakeitto, kakkarat ja piiraat, jälkiruoaksi kahvi ja leivonnainen 8 euroa. Ohjelmassa saamme tutustua itkuvirsiin. Sirpa Heikkinen Ääniaallottareista tutustuttaa meidät tähän vanhaan perinteeseen. Itkeminen on ollut Sirpa Heikkiselle lapsesta asti helppoa, "itkupilliksi" sanomisen vuoksi myös kiusallista. Itkujen pohja on muinaissuomalaisessa perinteessä. Sirpa Heikkistä kiinnostaa erityisesti itkulaulujen muovaaminen nykykielellä tämän päivän aiheista ja tämän päivän tarpeisiin. Tervetuloa!

Suvannon seudun sukututkimuspiiri kokoontuu lauantaina 19.9.2015 klo 14.00-17.00 Helsingissä Karjalatalon Laatokka-salissa. Kello 13.00-14.00 on vapaata keskustelua ja tietojen vaihtoa. Kokoontumisen isäntinä toimivat rautulaiset ja aihepiirinä mm. ortodoksisukujen tutkimus. Kaikki alueen historiasta ja sukututkimuksesta kiinnostuneet ovat tervetulleita avoimeen tapaamiseen.

Vpl Pyhäjärvisseuran syyskauden ensimmäinen tapaaminen on Helsingissä Karjala-talolla / Laatokka-salissa su 20.9. klo 14 (Huom: muuttunut aika). Osmo Juvosen kanssa muistelemme Enkkuan kylää. Kahvitarjoilu. Seuran syyskokous on su 15.11.klo 14. Tervetuloa.

vpl. Pyhäjärvi

Kotisivut osoitteessa:
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Seuraava Pyhäjärvi-lehti

ilmestyy syyskuussa.
Aineistot toimitukseen viimeistään
pe 11.9.2015 mennessä, kiitos!

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö
Kotisivut: www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasemantie 375
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja
Rautasemantie, Lempäälä
kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@gmail.com

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Toimitusneuvosto:
Juhani Forsberg, Pertti Hakanen, Pirjo Kiiala, Kirsti Naskali, Esko Pulakka, Markku Pärssinen ja Marjo Ristilä-Toikka.

Toimituksella on oikeus lyhentää ja muokata lehteen lähetettyä aineistoa.

Painopaikka:
Botnia-Print Oy
Kokkola

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 30 euroa/vsk.

Ilmoitushinnat (pmm):
kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 24%